herpy

VARANER

Dumeril Monitor

Varanus dumerilii

Varanus dumerilii er en mørk, kraftigt bygget varan med bred skalle fra regnskov og mangrove i Sydøstasien, og den er specialist i krabber. Den er sky og ses sjældent i naturen, men findes jævnligt i handlen. Voksne dyr bliver omkring en meter lange og kræver et stort, varmt og fugtigt terrarie, så arten passer kun til en erfaren holder.

Familie: Varanidae Udgivet 15. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**90-140 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende, jordboende og gravende**
Biotop	**Regnskov og vådområde**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**240 × 120 × 120 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Hotspot	**35-42 °C**
Temperatur, nat	**22-25 °C**
Luftfugtighed	**70-90 %**
Vand	**Vanddel**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 2
Kost	**Insekter, hvirveldyr og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**4-23 æg**
Kuld pr. år	**1-3**
Inkubation	**163-234 dage** ved 24-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Utilstrækkelige data (DD)**

Arten står på CITES liste II og i bilag B til EU's forordning om handel med vilde dyr (som en del af Varanus spp.). Den er ikke på forbudslisten i bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 (komodovaran, båndvaran, papuavaran, nilvaran og centralafrikansk nilvaran), så den må holdes af private efter de almindelige regler. Ved køb og salg inden for EU hører der EU-dokumentation til dyret, og CITES-papirer kræves ved indførsel.

Om arten

Varanus dumerilii er en mellemstor til stor varan med kraftig krop, bred og dyb skalle og store, kølede skæl i nakken, som giver den et "ru" udseende. Den hører til underslægten *Empagusia* sammen med *V. rudicollis*, *V. bengalensis* og *V. flavescens* og forveksles ofte med *V. rudicollis* på grund af nakkeskællene. Halen er sammentrykt fra siderne og har en kam. Artsnavnet hædrer den franske zoolog Duméril. Arten blev beskrevet i 1839 af Hermann Schlegel. Den senere beskrevne *V. heteropholis* fra Borneo regnes i dag som samme art, og der er ingen anerkendte underarter.

Voksne dyr er mørkebrune til næsten sorte med uregelmæssige, lysere tværbånd. Nyklækkede unger har et skinnende orange-rødt eller gult hoved og en kontrastrig tegning, og hovedfarven falmer efter nogle uger. Ungernes udseende efterligner muligvis andre, mere forsvarede dyr.

Angivelserne for størrelsen svinger. Voksne dyr bliver typisk 100-120 cm inklusive hale og de største omkring 140 cm, men ifølge andre angivelser bliver dyrene sjældent over en meter. Hanner bliver op til 130 cm med en snude-kloak-længde på 50 cm, hunner omkring 100 cm. Nyklækkede unger måler omkring 8 cm fra snude til kloak og 18-24 cm i alt, og de vejer 10-20 g. Voksenvægten er ikke kendt.

Skallen er bred, og kæberne knuser krabbeskaller. Alligevel er arten mere sky end aggressiv og så fredelig, som en varan nu kan være.

Man skal vide, hvad man går ind til: dyret fylder meget, det bliver gammelt, og kosten af krabber og andre skaldyr koster penge og skal skaffes jævnligt.

Udbredelse og levested

Varanus dumerilii findes i Sydøstasien. Arten lever i det sydlige Myanmar (op til Tavoy-området) og på den thailandske halvø nordpå til det nordlige Kanchanaburi ved grænsen til Myanmar, på den malaysiske halvø, Singapore, hele Borneo (både den malaysiske, den bruneiske og den indonesiske del) og de indonesiske øer Sumatra, Bangka, Belitung og Riau-øerne.

Udbredelsen er ikke sammenhængende, men afhænger af, hvor der er egnet skov og vand. Arten ses sjældent i naturen, og der er få fund. Fund uden for dette område stammer fra dyr i fangenskab eller fejlregistreringer.

> **Oprindelig udbredelse:** Myanmar (Burma), Thailand, Malaysia, Singapore, Brunei og Indonesien.

LEVESTED

Arten lever i tæt, stedsegrøn skov med høj luftfugtighed og i mangrove, fra havniveau til omkring 900 meters højde. Den findes både i kystnære skove og langt inde i landet i stedsegrøn skov, og også i sekundær skov og i gummi- og kaffeplantager inde i regnskovsområder. Uanset habitatet er den sjældent langt fra vand.

Krabber er en hovedføde. I Thailand lever arten bl.a. ved kalkstensdale med bække og mange krabber og er der aktiv om aftenen. Mest er den dagaktiv, men den kan også være aktiv om natten, måske fordi krabberne selv er mest aktive efter mørkets frembrud. Arten klatrer også og kan opholde sig i træer og søge tilflugt i huller højt oppe, men den er først og fremmest knyttet til jorden og vandet.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

Pasning

TERRARIET

Terrariemålene for *Varanus dumerilii* bygger på artens længde og på almindelig praksis for jordlevende varaner. En voksen varan på omkring en meter skal have mindst 240 × 120 × 120 cm (længde × bredde × højde) til ét dyr, og et par skal have mere. Terrariet bygges ofte selv, eller der indrettes et helt rum. Små terrarier, der sælges til nyklækkede dyr, er kun til de første måneder, og du skal regne med at skulle bygge det store terrarie i løbet af det første år.

Arten graver og skjuler sig i huller, så bunden skal være dyb: 30-40 cm af en fugtig blanding af jord uden gødning, sand og bark, så gange og huler holder formen. Lav flere skjul i forskellig højde og vælg dem solide, for dyret er stærkt. Stabile klatregrene og kraftige stammer er brugbare, fordi arten kan klatre. Plant ikke andet end robuste planter, og regn med, at de bliver gravet op.

Et stort, solidt vandkar er nødvendigt: dyret skal kunne lægge sig i det og bade, og vandet skal holde mindst 25 °C. Arten foretrækker vand omkring 30 °C, ligger ofte længe i bassinet og kan sove under vandet med lukkede næsebor og løfte hovedet for at ånde hvert eller hvert andet minut. Karret skal kunne tømmes og rengøres let, for dyret afsætter afføring og urin i vandet, og der kommer madrester i det.

Lågerne skal være solide og sikre, og alle varmekilder skal være afskærmede, så dyret ikke kan brænde sig. Brug tykt glas eller plade. Terrariet skal have god ventilation, men uden træk, så den høje luftfugtighed kan holdes.

TEMPERATUR

Artens foretrukne temperaturer er ikke målt, og tallene er et skøn ud fra skovlevende varaner. Dagtemperaturen i terrariet holdes på 27-32 °C, gerne 29-32 °C i luften, og vandet skal være mindst 25 °C. Over en solplads skal der være en varmere zone med en overfladetemperatur på 35-42 °C, målt med infrarødt termometer og ikke som lufttemperatur, i en afstand af mindst

30 cm fra lampen, så dyret altid kan vælge. Der skal være en stor temperaturgradient i terrariet, så dyret kan opvarme sig og køle af.

Om natten må temperaturen falde til 22-25 °C. Vandet skal ikke være koldere end 25 °C. Bunden kan opvarmes forsigtigt med en termostatstyret varmemåtte under en del af terrariet, men en varmekilde ovenfra er nødvendig for at give dyret mulighed for at sole sig.

Brug flere termometre på forskellige højder og på bunden, og lad en termostat styre alle varmekilder. Et dyr, der ligger i hjørnet uden at spise, eller som søger bort fra solpladsen, er enten for koldt eller for varmt.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten kommer fra fugtige skove og mangrove, så luftfugtigheden skal være høj: 70-90 %, med bunden fugtig i dybden, men ikke våd og stillestående. Tallene er lånt fra andre regnskovsvaraner. Spray terrariet grundigt en eller to gange om dagen, og brug det store vandkar til at holde fugten oppe. Et hygrometer viser, om det virker.

Dyret drikker af vandkarret, og vandet skal skiftes dagligt eller hver anden dag, fordi det hurtigt bliver snavset. Fugten skal ikke blive til konstant våd bund og mug, og ventilationen skal derfor være god. Hudskifte kan gå dårligt, hvis luften er for tør: sidder der rester tilbage på tæer og hale, hjælper et varmt bad.

LYS OG UVB

Arten er mest dagaktiv og bruger sol, så UVB-lys anbefales. Hold den i Ferguson-zone 2: et UVB-rør af høj ydelse (T5 HO) eller en kombineret lampe, monteret over solpladsen, så UV-indekset er omkring 1-3 under lampen, og med skygge i resten af terrariet. Rør skal skiftes efter producentens anbefaling, typisk hvert år, fordi UVB-udbyttet falder, længe før lyset holder op med at lyse.

Lyset tændes 12 timer i døgnet og styres af et tænd-sluk-ur. Natten skal være mørk, og varmelamper med synligt lys skal slukkes om natten. Brug lyspærer med fatning, der er afskærmet, så dyret ikke kan komme i kontakt med dem. Naturligt sollys gennem et vindue er ikke nok og kan gøre terrariet for varmt.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Varanus dumerilii er en krabbespecialist. Kæber og adfærd er bygget til at skille krabber ad: dyret ryster byttet, knækker først klosaksene og benene af ved at bruge underlaget som støtte og knuser til sidst skjoldet. Instinktet er der allerede hos nyklækkede unger, og krabber udløser stærkere jagtreaktion end insekter, rejer, firben, gnavere, æg og frøer. I naturen tager arten også snegle og andre bløddyr, insekter, fisk, frøer, skildpaddeæg, fugle og små gnavere.

Også dyr, der i årevis kun har fået andet foder, tager krabber med det samme, når de bliver tilbudt. For at få skjoldet ned presser varanen krabben mod en kant, en væg eller bassinkanten med stor kraft; på glat bund glider dyret bagud og må opgive, så der skal være fast underlag, sten og kanter ved fodringsstedet.

I fangenskab er hovedfoderet derfor krabber og andre skaldyr: ferskvandskrabber, rejer, flodkrebs og snegle, gerne med skal, så dyret får kalk og får lov at arbejde for føden. Giv dem optøede, hvis de er frosne, og køb dem fra en kilde, der er sikker mod parasitter. Suppler med insekter (fårekyllinger, græshopper, dubia-kakerlakker), æg, fisk og en gang imellem en mus eller en daggammel kylling. Fisk, æg og kyllinger tages villigt, mens melorme, snegle og frøer kan blive afvist, og enkelte dyr er meget kræsne.

Enkelte dyr tager kun mus og afviser alt andet, men gnavere som hovedfoder giver fedme og leverproblemer hos en art, der i naturen lever af krabber og andre hvirvelløse dyr. Hold gnavere til en lille del af kosten.

Hyppighed og mængder er ikke dokumenteret for arten. Ungdyr fodres hver dag eller hver anden dag med små portioner, voksne dyr 2-3 gange om ugen. Pudr insekter med kalk og D3-vitamin, og giv et multivitamin et par gange om måneden. Justér efter dyrets form: ribben skal ikke kunne ses, og hale og lemmer skal være runde, ikke fede.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

V. dumerilii er sky og forsigtig, men som alle varaner er den et dyr med skarpe kløer, stærke kæber og en hale, der kan bruges som pisk. Bid fra en voksen varan på omkring en meter kan give dybe sår og skal behandles. Kløerne ridser, og halen kan give smerter. Kæberne er bygget til at knuse krabbeskaller, og skaderne kan være alvorlige.

Holdt om nakken og hoftepartiet bliver dyret ofte helt roligt, mens det slår voldsomt om sig, hvis det holdes i halen. Tag derfor aldrig fat i halen. Nogle dyr i fangenskab lever fredeligt og graver sig ned det meste af dagen, men det er ingen garanti.

Tæm dyret langsomt. Åbn terrariet roligt, tal lavt, og lad det vænne sig til din hånd, før du tager det op. Brug korte, rolige seancer, og støt hele kroppen, når du løfter. Mange dyr skal slet ikke håndteres. Brug lange pincetter ved fodring, så dyret ikke forbinder hånden med mad.

Vask hænderne grundigt med sæbe efter berøring af dyr, terrarie og foder, og tør vand og afføring op med engangsklude, fordi krybdyr ofte bærer *Salmonella*. Børn og personer med svækket immunforsvar skal ikke røre dyret.

Arten holdes enkeltvis eller parvis, og i et par skal begge dyr kunne komme væk fra hinanden. Hanner må ikke holdes sammen. Hold øje med bid og stress, og skil dem, hvis det går galt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønsmodenhed angives ved en totallængde på omkring 100 cm, for hunner måske ved 4 års alderen. Vægten ved kønsmodenhed er ikke kendt. Hanner og hunner ligner hinanden udenpå, og sondering er usikker hos varaner, så kønnet bestemmes sikrest med ultralyd eller endoskopi hos en dyrlæge med erfaring i krybdyr. Der er flere hanner end hunner i fangenskab, så det kan være svært at få et par. Regn med, at dyrene skal være udvoksede, før de sættes sammen i avl, og at hunnen skal være i god huld og have fået rigeligt med kalk.

PARRING

Arten yngler i fangenskab, typisk når dyrene holdes som par i store terrarier. En midlertidig adskillelse af kønnene kan fremme avlen, og hunnen skal have en æglægningskasse. Hannen skal kunne komme væk fra hunnen, og der skal være skjul og afskærmning, så dyrene ikke ser hinanden hele tiden. Hold øje med bid, og skil dyrene, hvis hunnen får skader. Om en kølig periode eller en ændring i dagslængde udløser parringen, er ikke kendt.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger fra 4 til 23 æg pr. kuld og op til tre kuld om året. Gør klar til æglægningen ved at give hunnen en stor æglæggekasse eller en dyb, fugtig bund (mindst 30-40 cm), hvor hun kan grave og lægge æggene. Uden egnet sted kan hun holde æggene tilbage, og de kan sætte sig fast. En drægtig hun spiser ofte mindre og søger mere varme. Giv hende ekstra kalk og masser af føde før og efter lægningen.

INKUBATION

Æggene tages forsigtigt ud uden at blive vendt og lægges i en boks med fugtig vermiculite eller perlite, med en vandandel, der holder substratet fugtigt, men ikke vådt. Inkubationen varer 163-234 dage ved 24-30 °C. Hold en stabil temperatur, fx 29-30 °C. Regn med en lang inkubation på 5-8 måneder og et vist svind: æg, der ikke er levedygtige, og døde, fuldt udviklede fostre forekommer, og halvdelen af et kuld kan gå tabt. Åbn boksen kort for at lufte.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er omkring 8 cm fra snude til kloak ved klækningen, 18-24 cm i alt, og de vejer 10-20 g. Halen er lidt længere end kroppen. De har et lyst orange-rødt eller gult hoved, som falmer efter nogle uger. Opdræt dem enkeltvis i små terrarier med skjul, vand og høj luftfugtighed, ved de samme temperaturer som de voksne.

Giv dem små krabber, rejer, snegle og insekter. Krabber får dem til at æde med det samme, også som nyklækkede. Fodr dem hver dag, og vej dem jævnligt. Efter en måned måler ungerne typisk 24-26 cm og vejer 16-17 g, efter cirka to måneder 25-28 cm og 19-22 g, og efter fem måneder er snude-kloak-længden omkring 13 cm. Arten er avlet i fangenskab i mindst fem generationer, så der findes opdrættede dyr, men tiden til voksenstørrelse er ikke kendt.

Sundhed og typiske fejl

Varanus dumerilii er hårdfør, når temperatur, fugt og føde er rigtige, men de fleste problemer skyldes pasningen og dyrets baggrund. De typiske fejl er:

- Vildfangede dyr. Arten er blevet indført i stort tal fra Indonesien, som i 2010-2018 eksporterede op til 1.060 levende dyr om året. Alligevel udbydes der voksne dyr, som formentlig er vildfangne. Vildfangne dyr har ofte indre og ydre parasitter, er stressede og tærer på kroppens reserver. Få en afføringsprøve undersøgt hos en dyrlæge, og hold nye dyr adskilt fra andre varaner i flere uger.
- For lav temperatur eller manglende solplads. Det giver dårlig fordøjelse, svækket immunforsvar og luftvejsinfektioner (hvæsen, slim i næse og mund, åben mund).
- For tør luft og for lidt vand. Det giver problemer med hudskifte og dehydrering.
- Manglende UVB og kalk. Det giver knogleskørhed med bløde kæber og krumme lemmer, især hos unge dyr.
- For mange fede byttedyr. Mus som hovedføde giver fedme og leversygdom hos en art, der lever af krabber.
- Sår og brandskader fra uafskærmede varmekilder og fra at dyret slår sig på glasset, hvis det er stresset.
- Skeletmisdannelser forekommer hos opdrættede unger. Årsagen er ikke kendt, men inkubation og hunnens kondition mistænkes generelt hos varaner.

Et sundt dyr har klare øjne, rund hale og lemmer og spiser med appetit. Søg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke vil spise, har forstoppelse eller hvæser.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.